

ДОНЧО ЦОНЧЕВ
ПРОТОКОЛ НА ЕДНА
КОМАНДИРОВКА

chitanka.info

Високо беше тук, по билото пълзеше слаб вятър. Грееше слънце, пътуваха облаци, носеха се диви миризми над Родопите. Внезапната тишина, в която се бе удавило бръмченето на мотора, настояваше да мълчим, а огромните смърчове наоколо, стърчащи в своя покой, ни показваха как да мълчим.

Големи приказки бяха по време на пътуването. Митака млъкваше само докато си палеше цигарата, а мен ме заболяха бузите. Разбира се, никой нищо не каза за себе си. В моите очи той си е той и в неговите аз съм си аз, такива, каквито си бяхме като студенти. Даже и другите хора, които срещяхме по пътя си или само виждахме от колата — и те си бяха такива, каквито човек може да очаква, че са били винаги, може би още преди да се и родят.

Тишината наоколо се подсмиваше, облациите продължаваха пътешествието, изведнъж в угълчетата на съзнанието ми се развика едно стихотворение. То искаше да ме убеди, че ние, хората, само наужким живеем заедно, а всъщност никой нищо не знае за другите. Дори и за този, който е най-близо до него.

Ти си си същият, каза Митака преди две седмици, когато случайността след прекъсване от седем-осем години отново ни събра в една служба. Тогава и аз му казах, че той си е същият, и как ли наистина, ако се продължава така, човек може да научи нещо за другите.

„Умират хора“ е единственият стих, който помня със сигурност от стихотворението. Кой знае дали така не му беше и заглавието. И все си мисля как тези хора, преди да почнат да умират, все пак в някой момент са допуснали и своето безсмъртие и отново да са кривнали, сега на съвсем друга страна, и ето защо житейските ни пътеки приличат толкова на планинските — по надолница, по нагорница, тук влязат в тъмна гора, там излизат на светла поляна, — а по такива пътеки човек много рядко може да си остане същият, драги Митак, дори и когато е мислил, че силно го желае, окрилян от силата на своята неопитност.

И сега пак се въртеше в ума ми всичко това, докато чакахме на площадката да ни подуха малко този пълзящ по билото ветрец и да се поразходят облациите над морните ни от толкова приказки глави. А какво се е въртяло в ума на Митака според същата истина от стихотворението, и досега, разбира се, не знам. Но работата не е в това

— на кой какво му се е въртяло в ума, или може някога да му се завърти, — много по-интересно ми е било винаги какво всъщност става в момента. С мене, с Митака и въобще и дали така, както си мълчим сега, няма изведнъж да изпаднем в поетично откровение и да се втурнем в още една командировка — надълбоко към нашите житиета, съзнания и битиета, и, към други такива най-сложни философски категории, които са създадени, за да се оправят с тях най-прости неща.

Влязохме да обядваме. Ресторантът ни смая със своите красоти. Тук има вътрешно стълбище, цялото в саксии, има най-различни предмети, цветове и пози, но сигурно няма нужда да ги описвам, тъй като и вие сте били в такъв ресторант, може би също тъй в командировка като нашата, и по пътя сте приказвали, приказвали, знам, и никой нищо не е казал за себе си, като чадър сте разпервали пред лицата си „Ти си си същият“, и още много тра-ла-ла, а поне единият от вас е имал желание да се кажат все пак някои важни неща, защото му е добре, като разбира, че и други ги знаят, или му става непоносимо, и ето, виждате ли — откъдето и да започна, все стигам дотук: до наличието на нещо дълбоко в нас, което не винаги си обяснявам; или пък до липсата на нещо в нас, което също толкова разбирам, улисан в моите си работи, и, о, малко само ако ми бяха ясни тези неща, никога нямаше да ви занимавам с нашия разговор по време на обед, който току-що започна.

Започна с това, как попитах Митака дали ще пие ракия и той каза, че няма, защото не пиел, и той щял да си поръча една малка за компания, а аз му казах, че щом той ще си поръчва, тогава аз също мога да изпия една малка за компания. Веднага след това чухме как женски глас откъм кухнята извика „Джони“ и сервитьорът, който почти скучаеше в голямото празно пространство наоколо, се обади. Значи той се казваше Джони, на нас това ни трябваше, ние извикахме „Джони!“ и той бързо-бързо заряза женския глас откъм кухнята, за да се притече на нашата маса, да каже добър ден с баварско произношение и дълбоко да ни се поклони.

Вече ви споменах, че ресторантът беше почти празен. Чак на другия му край, около високите столчета пред бара, висяха четирима-петима младежи с шарени пуловери и още по-шарени кърпи около вратовете си. На масичка до прозореца двама старци обядваха бавно и

за нещо се смееха. Попитахме Джони каква салата ще ни даде за ракията, а той изреди домати, краставици, мешана, шопска, цвекло, туршия, печурки мариновани и горски, лос параньос и орфей, специалитет на заведението, през което време зъбите му сдъвкваха всичко това, което изговаряше. (Какъв ресторант — даже зъбите на келнера бяха безупречно бели и хубави.)

— А каква е тази лос...?

— Картофи с воден лук и майонеза — каза Джони.

— Добре, една такава и един орфей — да ги видим какви са.

— И двете са екстра — каза Джони, поклони се пак и бързо се отдалечи по посока на кухнята, изглежда, искаше да провери покрай другата си работа защо все пак го търсеше женският глас. (Казвам го, защото походката на Джони показваше, че той е от онези български джонита, били в Германия на кулинарни курсове, които непременно проверяват покрай другата си работа защо може да ги търсят женски гласове, били те нададени от кухнята или откъдето и да е.)

Един от младежите най-после се откопчи от високите столчета пред бара и пусна стотинки в мюзикбокса. Когато се обърна с лице към нас, този младеж се оказа девойка. В най-лошия случай — младеж с обеци и едър, отдалеч забележим бюст. Бих казал по-скоро — забележителен бюст. А мюзикбоксът, като си получи стотинките, веднага светна и гръмна и прецивильзовани до състояние на първобитност, ритмите, се заблъскаха в луксозната си кутия. Забележителни помисли роди подсъзнанието ми в този миг — помисли от сферата на онези неща, за които е възприето да не си говорим, защото са неприлични; пък и да могат да си живеят в нас необезпокоявани от надсъзнанието, ако в тази дума облечем малката част от собствения ни свят, която е за пред другите. И ето — ние си говорим. Дори и когато сме в такава командировка де профундис, както бе казал Пшибишевски или някое друго от религиозните деца на сатаната. Както и да е, мелодията дълго се ля във всички посоки на празния ресторант, ту отчаяна до жестокост, ту екзалтирана до самопоглъщащи се емоции, и моят поглед също тъй дълго се ля; в това време Джони пристигна с ракиите, орфея и лос-картофите.

Митака каза, че било голяма работа. Попитах го за какво говори и той поясни, че имал предвид ресторанта. Архитектурата. Още само фасадата му като погледнеш отвън. Цялата работа въобще и халал му

вяра на тоя, дето се е сетил да уреди всичко това тук, както се казва, в сърцето на Родопите. Старецът, който се връщаше от тоалетната, спря за малко в средата на салона и неочаквано изкушен от джаза, демонстрира на Джони няколко неподозирани танцови стъпки. После пак седна при приятеля си, да продължат с изкуствените си зъби обеди и смеха. Сегиз-тогиз протезите им потропваха като кастанети. Много нещо изядоха тия старци, смаяхме се от тях. Изглежда, и хората са като автомобилите — когато остаряят, масрафът им се удвоява.

— Старчоците ли гледаш?

— Да. Гледам ги и си мисля, че много ядат. Страшна работа, ти казвам, мярка нямат тия двамата.

— Абе те нека си ядат, ами аз пък си мисля, че ей така, баламската, се изнизват годинките, майка му стара. Няма да усетим как и ние ще лапнем кастанетите.

Джони като по чудо разбра, че в този миг трябва да ме погледне. Освен това той веднага разбра и жеста ми да донесе още две малки. Постепенно се оказа, че този човек е много интелигентен, защото ръцете и мимиките на Митака са съвсем други, но после Джони разчете и тях и пак донесе две малки и после, колкото и да го обърквахме с различните си стилове, той все разбираше и все носеше по две малки, докато накрая ни донесе и обеди. Разбира се, почти е невъзможно да обясниш с намигване и с пръсти, че искаш супа топчета, печено прасенце с ориз и по два крем-карамела на човек, или е много дълга и смешна работа, затова ние си му казахме, направо, а той от своя страна също тъй направо си го каза на жената, която постоянно му викаше от кухнята „Джони“, „Джони“, и ето как лесно-лесно навлязохме, както се казва, в същината на нашия обеди.

— Добре си ти с тая кола. Цар си.

— Абе то кола, кола, братко, ама знаеш ли колко ми струва на мене тая кола?

— Половин заплата, така казват някои.

— Точно така, половин заплата, не са те излъгали.

— Знам, понеже се интересувам и аз. Казах ли ти, че чакам ред?

— Не, знам само, че си взел шофьорска книжка, но че ще купуваш, не е ставало дума.

— Вярно, май, не е ставало дума. Ами аз отдавна съм направил вноската и сега до месец-два чакам да ми излезе редът. Колебая се

между шкода и вартбург. Ти какво ще кажеш, коя е за предпочитане? Така, като за моя хал.

Казах му, че от тия двете за предпочитане е волгата, но за хорица на нашия хал може и нещо по-скромно. Работата е да имаш там някаква колца. Точно така, каза Митака, може да не е мерцедес, и той го бил разбрал, работата е да имаш там някаква колца, само че при нашето положение към тази половин заплата, която има да се харчи по един собствен автомобил, като прибавим изплащането на апартамента и това вечно обзавеждане, обзавеждане и маниите на жените за екскурзии в чужбина... Особено тази проклета чужбина, каза той, миналата година една Италия за десетина дни ни излезе седемстотин лева, представяш ли си.

— Не си представям, а го знам. Ние в Гърция, оттам в Югославия и накрая не помня колко точно ни излезе, но направо опросях, като се прибрахме, сериозно ти говоря. Специално моето положение е такова, че, както се казва, едвам свър...

Джони внимателно сипа супата в чинията, той я бе донесъл в метално канче; някакъв стажант-сервитьор остави виното в кофа с лед на специална стойка край масата; може да е нищо, но този начин на сервиране ми доставя удоволствие.

— ... звам двата края. Може би не ми вярваш, но това е моето положение.

— Защо да не ти вярвам, нали го виждам по себе си.

Това е нашето положение. Добре, че на човека е дадена способността да се улисва в грижите си и така забравя по-лесно. Понякога забравя всичко. Дори и как се свързват двата края. И ние с Митака се улисахме в нашия обед, даже за известно време и разговорът замря, но след това отново се оживи, поливан от бутилката, и пак така откровен, както по време на пътуването, а не както бяхме започнали да се будалкаме с мълчанието на площадката. Постепенно стигнахме и до по-дълбоки признания. На масата се разкриха страни от интимния ни семеен живот, ужасно сив и еднообразен, и много скоро се разбра, че с редки и незначителни изключения — колкото само да се потвърди правилото — ние двамата сме роби на съпругите си и сме още обезличени, почти ликвидирани като самостоятелни мъже, със собствен пол и характер, и ни е останало ей така само да гледаме живота наляво-надясно, и въобще, каквото има за гледане, а

напоследък имало ужасено много — какво става с тоя народ! — човек с очи може да се побърка. А отвън край прозореца се разхождаха нови деца, не по-малко забележителни от онзи младеж, който в началото се опита да ни заблуди, че наистина е младеж, и те не можеха да ни заблудят в никой случай, някои от тях изобщо никак не искаха да ни заблуждават, и вътре мюзикбоксът пак изблъскваше от светлата си кутия неопитомени ритми, отричащи гръмко всякакви задръжки.

Митака каза да поръчам на Джони още една бутилка, че нещо внезапно му кипнало и му се припило. (В „джони“ няма грешка, Митака така го произнесе, с малко „дж“.) Кипнало му било. Ей така, както си седял и като гледал какво става! Но аз вече бях направил съответната мимика няколко секунди по-рано, защото и на мен ми беше кипнало (имам право да ми кипва!), и бдителното Джони вече идваше към нас и носеше бутилките, повити като бебета.

Кипва му на човек, не вярвам да не се съгласите с това. На мен — твърде често. Яд ме е, че умират хора; друг път — че никой нищо не знае за другите. Нещо трябва да се измисли против умирането и против незнанието. И ме е яд за това, че уж всичко е наред наоколо — ето, има толкова саксии с цветя, има крем-карамел и големи прозорци, даже слънце има, което се търкаля по масата с мюзикбоксов трясък, а на мен ми писва полека-лека или пък изведнъж ще ми кипне. При някоя друга командировка с Митака трябва да обсъдим тези въпроси. Сега, разбира се, не, защото трябва вече да ставаме и да вървим по задачите си. Да ги гоним! Ако долу, в градчето, не са затворили. Никак не разчитам на сериозно работно време по тия загубени градчета — когато ми е потрябвало нещо, все е било затворено.

— Джони! Две кафета и два коняка.

— Турски, сладки, с много каймак, а коняците „Плиска“.

След което ставаме и веднага си тръгваме. Трябва да сварим на всяка цена работното време, та да си заверим поне командировъчните.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.